

KÄRANDE

Torsåsen Fågelprodukter AB,
Torsåsen, 311 91 FALKENBERG
Ombud: advokaten Thomas Carlén-Wendels,
Advokatfirman Konsultbyrån för Marknadsrätt AB,
Kungsgatan 48, 111 35 STOCKHOLM

SVARANDE

L. Handel & Design AB,
3:e Industrigatan, 681 30 KRISTINEHAMN
Ombud: advokaterna Sven-Olof Skoglund och Andreas
Hahn, Advokatfirman Glimstedt, Järntorgsgatan 12,
703 61 ÖREBRO

SAKEN

marknadsföring av kycklingprodukter

DOMSLUT

1. Marknadsdomstolen förbjuder L. Handel & Design AB vid vite av fyrahundratusen (400 000) kr att i marknadsföring av kycklingprodukter använda påståenden av innebörd att L. Handel & Design AB:s holländska kycklingar
 - a) har producerats med tillämpning av den svenska modellen, svenska regler eller svenska krav, om så inte är fallet,
 - b) är uppfödda på foder som är fritt från antibiotika, om så inte är fallet,
 - c) är uppfödda på foder som är fritt från genmodifierade råvaror (GMO), om så inte är fallet,
 - d) är producerade så att man kan spåra deras föräldrar.

2. L. Handel & Design AB skall ersätta Torsåsen Fågelprodukter AB dess rättegångskostnader med etthundratrettioentusen (131 000) kr, varav 121 000 kr avser ombudsarvode, jämte

ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för Marknadsdomstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN M.M.

Torsåsen Fågelprodukter AB (Torsåsen) har yrkat att Marknadsdomstolen vid vite skall förbjuda L. Handel & Design AB (LHD) att i marknadsföring påstå eller ge sken av

1. att LHD:s holländska kycklingar producerats med tillämpning av den svenska modellen, svenska regler och krav eller att deras utländska kycklingproduktion eljest är likvärdig svensk produktion, om så inte är fallet,
2. att LHD:s holländska kycklingar är uppfödda på foder som är fritt från antibiotika, om så inte är fallet,
3. att LHD:s holländska kycklingar är uppfödda på foder som är fritt från GMO, dvs. fritt från genmodifierade råvaror, om så inte är fallet, och
4. att LHD:s kycklingar är producerade så att man kan spåra deras föräldrar.

LHD har bestritt Torsåsens yrkanden.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

De påtalade påståendena har använts av LHD i en broschyr och i tre annonser i tidningen "Fri Köpenskap" enligt vad som bl.a. framgår av domsbilaga 1 och 2.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Parterna har anfört i huvudsak följande.

Torsåsen

Torsåsen är Sveriges näst största producent av kyckling och har ungefär 13 % av marknaden. Försäljningen omfattar huvudsakligen kycklingar som är uppfödda i Sverige, men även importerat kött ingår i sortimentet. Torsåsen säljer sina produkter genom de stora livsmedelskedjorna.

LHD är en relativt liten distributör av frysta livsmedel, däribland importerad kyckling. LHD säljer inte via de stora grossisterna utan direkt till enskilda handlare. LHD:s holländska kycklingproducent är företaget Storteboom, som försattes i konkurs i maj 2003.

I Sverige konsumeras ca 100 000 ton kyckling årligen, varav omkring 25 % importeras. Importandelen har stadigt ökat sedan Sveriges EU-inträde. Importerade djur är till övervägande del uppfödda inom EU, främst i Danmark.

Normalt sker kycklingproduktion i flera led. Äggen värps i särskilda anläggningar av värphöns för att sedan transporteras till kläckerier. Under den första eller andra levnadsdagen flyttas kycklingarna till uppfödare. När sedan kycklingarna är 35-39 dagar gamla förs de till slakt och slutligen till respektive producent som bereder och paketerar köttet.

Under många år har kycklingproduktion varit föremål för debatt som huvudsakligen handlat om salmonellarisk och djuromsorg. Sedan mitten av 1980-talet har svenska producenter, genom sin branschorganisation Svensk Fågel och i samarbete med Lantbruksuniversitetet och berörda myndigheter tillämpat en mycket effektiv salmonellabekämpning och ett djuromsorgsprogram som är det mest långtgående i världen. Programmen omfattar alla led med värperier, kläckerier, uppfödare och slakterier.

Den påtalade marknadsföringen

LHD har under år 2003 marknadsfört sina produkter genom en broschyr med titeln "Kan man lita på L:s frysta?" I broschyren påstås att "Vår kycklingproducent Storteboom BV har anammat den svenska modellen och våra högt ställda krav för kycklingproduktion. Naturligtvis följer man även det Holländska Livsmedelsverkets regler" (domsbilaga 1). Det påstås vidare att fodret är fritt från bl.a. antibiotika och GMO. Broschyren har spridits inom detaljhandeln, främst till inköpare i butiker. Den närmare upplagan och det geografiska spridningsområdet är inte känt. LHD har också under januari/februari 2003 låtit införa ett antal annonser i bl.a. tidningen "Fri Köpenskap". Även i dessa annonser återfinns påståenden om den "svenska modellen" och om fodrets egenskaper. I den första annonsen (domsbilaga 2) förekommer också en illustration och en rubrik som inger föreställningen att det, ifråga om LHD:s kycklingar, går att spåra deras föräldrar.

Yrkande 1

Den svenska salmonellakontrollen är mycket rigorös i hela produktionskedjan. Om salmonella hittas, avlivas hela kycklingflocken och produktionsenheter som varit inblandade saneras. Enligt svensk lag betraktas livsmedel som är förorenat med salmonella som otjänligt och får inte säljas. Salmonellabekämpningen har varit mycket effektiv och sedan flera år betraktas svensk kycklingproduktion som salmonellafri.

I flertalet andra europeiska länder är attityden till salmonella en helt annan och salmonella betraktas som en, i och för sig oönskad, naturlig "ingrediens" i kycklingkött. Man skyddar sig genom att koka eller steka köttet väl och iaktta hygien i köket. I andra länders produktion är salmonella normalt förekommande. I exempelvis holländsk och tysk produktion är salmonellaförekomsten omkring 20 % och i fransk omkring 40 %.

Vid Sveriges EU-inträde fick Sverige ett särskilt tillstånd att salmonellakontrollera import av kycklingar. Kontrollen täcker emellertid inte "köttberedningar". Det har därför blivit vanligt att importerat kött "bereds" genom "marinering", dvs. injicering med ca 30 % vatten. Härigenom ökar försäljningsvikten samtidigt som produkten undgår svensk kontroll. Vid praktiskt taget all import av kycklingkött, även för de s.k. beredningarna, kräver importören idag intyg från exportlandet om att partiet är salmonellafritt. Stickprov som utförts av svenska livsmedelsverket visar att omkring hälften av testade partier från Holland innehåller salmonella. Detta gäller även i vart fall en tredjedel av sådana partier som har salmonellafrihetsintyg från ackrediterade laboratorier i exportlandet. En grundläggande förklaring till detta är att man i Sverige tillämpar en mycket avancerad testmetod som kallas anrikningsmetoden. Ett intyg från ett europeiskt exportland om salmonellafrihet innebär alltså inte ens en hållbar presumtion för att partiet också är salmonellafritt enligt svenska normer.

Praktiskt taget alla svenska kommersiella kycklingproducenter i alla led deltar i Svensk Fågels program för hänsynsfull produktion. Programmet omfattar bl.a. regler för djurtäthet, ventilation och andra miljöfaktorer i uppfödningstillarna, krav på foderegenskaper, regler för hänsynsfulla transporter och skonsam slakt. Kraven ställs högre än i något annat land. I svenska uppfödningstillar får beläggingsgraden vara högst 36 kg/m². Kycklingarna uppnår normalt slaktvikt efter 37-38 dagar. Slakt kan också förekomma redan efter 28-32 dagar men då endast i fråga om s.k. grillkyckling som tillreds i butiken eller på annat sätt före försäljningen. I Holland medger reglerna 50 kg/m², vilket naturligtvis ger en mer lönsam pro-

duktion på bekostnad av djurens välbefinnande. Verkställande direktören D. v d K. vid Plukon Royal Groep, som har övertagit Stortebooms uppfödningstallar efter konkursen, har uppgett att man i dessa stallar genomgående har tillämpat djurtätheten 42-43 kg/m².

Inom svensk kycklingproduktion vidtas således långtgående och dyrbara åtgärder för att konsumenterna skall kunna förses med salmonellafria produkter och kycklingarna garanteras drägliga levnadsbetingelser. Programmen medför också att svensk produktion ger ett högre konsumentpris än importerade produkter. Svensk produktion har klarat sig bra i konkurrensen eftersom konsumenterna värdesätter en salmonellafri och hänsynsfull produktion.

Påståendet om att LHD:s leverantör Storteboom har anammat den svenska modellen är visserligen formellt begränsat till Storteboom, men ger tveklöst intrycket att LHD:s kycklingar, fullt ut och i alla led, producerats med samma krav som svenska, att deras produkter är salmonellafria och att kycklingarna har vuxit upp under det svenska omsorgsprogrammet. En sådan tolkning förstärks också av den direkt följande meningen om att man även följer det holländska Livsmedelsverkets regler. Meningarna måste var för sig och tillsammans otvetydigt uppfattas av läsaren så att Storteboom tillämpar såväl den svenska modellen som holländska regler. Torsåsen betvivlar att Storteboom tillämpar den svenska modellen.

Kan inte LHD styrka dessa påståenden om salmonellafrihet och uppväxtförhållanden är marknadsföringen vilseledande och otillbörlig enligt 4 och 6 §§ marknadsföringslagen (1995:450) (MFL).

Yrkande 2 och 3

I Sverige är användning av antibiotika som tillväxtmedel i foder helt förbjuden. Sjukdomar skall förebyggas genom låg beläggingsgrad, bra miljö i stallar samt övervakning och omsorg om djuren. Skälen för den svenska hållningen är att motverka uppkomst av bakteriestammar som är resistenta mot antibiotika. Skandinavien har Europas lägsta antibiotikaresistens. I Holland är användning av antibiotika som tillväxtmedel i foder både tillåten och vanlig.

För att tillgodose kycklingarnas stora behov av protein under uppväxten är soja en viktig komponent i foderstaten i kycklingproduktion världen över. Till helt övervägande del är dock förekommande soja på världsmarknaden framställd ur genmodifierade grödor (GMO).

Modifierade gener förekommer praktiskt taget överallt. Någon generell definition av vad som skall avses med "fritt från GMO" finns inte. I Sverige anses dock sedan länge ett foder vara GMO-fritt om halten modifierade gener understiger en procent. Denna gräns tillämpas såväl inom näringslivet som av svenska myndigheter. Inte heller inom EU finns någon fastslagen gräns för förekomsten av GMO i djurfoder. Ett förslag om ett gränsvärde på en procent föreligger dock. Enligt Torsåsens uppfattning kan vid marknadsföring i Sverige till svenska konsumenter och yrkesmän ett foder endast betecknas som fritt från GMO om halten därav ligger under det i Sverige tillämpade gränsvärdet.

Torsåsen betvivlar att LHD:s kycklingar är uppfödda på foder som inte innehåller antibiotika eller GMO. Kan inte LHD styrka dessa påståenden om antibiotika- och GMO-frihet är marknadsföringen vilseledande och otillbörlig enligt 4 och 6 §§ MFL.

Yrkande 4

Illustrationen och rubriken i den påtalade annonsen (domsbilaga 2) inger föreställningen att LHD, eller i vart fall Storteboom, kan spåra en kycklings föräldrar. Att det i texten anges att spårningsmöjligheten gäller gården förändrar inte det förmedlade intrycket. Framställningen är uppenbart ägnad att inge en positiv känsla av småskalig djuruppfödning. Därutöver förmedlar annonsen budskapet att LHD och deras holländske leverantör har en speciell, omvårdande och närmast "personlig" relation till kycklingarna och deras föräldrar. Torsåsen betvivlar att spårningsmöjligheterna är sådana som framställningen ger intryck av. Kan inte LHD styrka dessa påståenden om spårningsmöjligheter är marknadsföringen vilseledande och otillbörlig enligt 4 och 6 §§ MFL.

Såvitt Torsåsen förstått levererar Storteboom inte längre produkter till LHD. Det kan dock antas att LHD kommer att fortsätta med sin import av kycklingprodukter från annan leverantör och att även denne kommer att vara "seriös". Det finns därför skäl att befara fortsatta påståenden om "den svenska modellen", GMO-, antibiotika- och salmonellafrihet respektive spårningsmöjligheter.

LHD

Den påtalade marknadsföringen är inte vilseledande eller otillbörlig.

LHD ägs och drivs av M. L. och G. L. som bägge har arbetat inom livsmedelsbranschen i 20 år och har ett gediget bransch-kunnande. LHD är ett seriöst företag som i likhet med Torsåsen reagerar starkt mot den oseriösa import som förekommer av kyckling. LHD säljer och levererar även svensk kyckling, men har en mer nyanserad bild än Torsåsen av den kycklingproduktion som finns utanför Sveriges gränser. Även utanför Sveriges gränser bedrivs det seriösa kycklinguppfödning som sker enligt regler som är i enlighet med de svenska kraven. Storteboom Group i Holland är ett respekterat företag ute i Europa och ett av de största kycklingföretagen med över 1 100 anställda. Stortebooms produkter håller inte lågpris, utan normala priser och en mycket hög kvalitet. Den svenska debatten har enligt LHD haft en alltför generell negativ syn på import av kyckling och således varit onyanserad på ett sätt som snedvridit marknaden och konkurrensen. LHD:s annonsering, som vänder sig till branschfolk eftersom den skett i fackpress och i broschyrer som delats ut till fackfolk, har syftat till att uppmärksamma handeln på att det faktiskt finns producenter utanför Sveriges gränser som är seriösa och vars produkter kan jämföras med de inhemska.

Storteboom har s.k. BRC-licensiering. Detta innebär en kvalitetskontroll och garanti att den licensierade uppfyller mycket högt ställda krav på – i detta fall – kycklingproduktion i bred bemärkelse. Stortebooms BRC-licensiering utfärdas och kontrolleras av Lloyds Register Quality Assurance Limited. Stortebooms licensiering omfattar den högsta graden av licensiering, "Higher level". BRC-licensieringen är brittisk och syftar till att ge återförsäljare intygande om att leverantörer uppfyller nationella och internationella rättsliga krav på produktionen vilket i sin tur garanterar återförsäljarna att kunna ge högsta konsumentskyddsnivå. I BRC-licensieringen ligger också att den licensierade har ett eget kontrollsystem som uppfyller de kriterier som uppställs genom den så kallade HACCP-principen (Hazard Analysis Critical Control Point). HACCP-systemet har utvecklats av Världshälsoorganisationen WHO och innebär att effektiva säkerhetssystem avseende matvaror etableras i form av bland annat riskanalyser i produktionen. HACCP-principen tillämpas för övrigt även i den svenska foderproduktionen för kontroll av salmonellaförekomst. Att Storteboom har BRC-licensiering visar att de uppfyller högsta krav på sin kycklingproduktion.

Yrkande 1

LHD:s holländska kycklingar kommer från Storteboom, som redan för tio år sedan beslutade sig för att sträva efter en produktion som har klara likheter med den svenska. Det holländska livsmedelsverket handhar kontrollen. Dokumentationen från Storteboom är mycket noggrann och går tillbaka till varje uppfödare. Produktionen är salmonellafri. Den maximala beläggingsgraden i stallarna är 38 kg/m². Detta hänger samman med att kycklingen uppnår slaktvikt först vid 37-39 dagar medan de i Sverige slaktas efter 28-32 dagar. Det är således färre antal kycklingar i Holland än i Sverige räknat på samma yta. Livdjurs- och foderleverantörer är noga registrerade och fodret är fritt från djurfetter, antibiotika och GMO. Produkterna har full spårbarhet ner på stallnivå och där finns det mesta dokumenterat kring kycklingens uppväxt. LHD kan inte vitsorda att D. v d K:s påstått att man i Stortebooms uppfödningstillar genomgående har tillämpat djurtätheten 42-43 kg/m². De kycklingar som Storteboom levererar till Sverige är uppfödda i Holland under sträng kontroll.

Enligt Svenska Akademiens Ordlista betyder ordet anamma att ta till sig. Det innebär inte att man kopierar den svenska modellen utan att man inspireras, tar till sig och lär sig av den och i allt väsentligt följer densamma.

Yrkande 2 och 3

Stortebooms produkter är fria från antibiotika. Antibiotika får endast användas vid sjukdom, ej i fodret som tillväxtmedel. En eventuell antibiotikakur som ges vid sjukdom måste avbrytas senast 14 dagar före slakt. Antibiotikaanalys utförs regelmässigt på slaktade produkter.

Enligt de regler som Storteboom för närvarande tillämpar innebär GMO-frihet att förekomsten av GMO skall underskrida två procent i fodret. Enligt de tester som har gjorts har värdet alltid med god marginal underskridit en procent. Inom EU finns ingen legal definition av vad som avses med GMO-frihet i foder, men ett förslag är under behandling som anger en gräns om en procent. Storteboom har fastställt en policy på GMO enligt vilken leverantörerna får garantera att fodret är GMO-fritt. Noggranna tester sker därefter av foderleverantörer. Såvitt gäller majsfoder hämtas detta endast från Frankrike och Tyskland. I de tester som har utförts avseende förekomsten av GMO i kycklingfoder i Sverige och av Storteboom finns ingen påvisbar skillnad i resultat.

För uppfödning av de kycklingar som går på export till Sverige använder sig Storteboom av leverantören B V Krachtvoederfabriek De Hoop (De Hoop). De Hoop, liksom den officiella djurfoderproducentorganisationen i Holland, Product Board Animal Feed, har uttalat sig om De Hoops foderproduktion. Härav framgår att De Hoop tillämpar ett internt kvalitetskontrollsystem med avseende på förekomst av förbjudna ämnen och smittämnen på ett sådant sätt som holländsk lagstiftning och därigenom EU-direktiv kräver. Likaså intygas att internkontroll sker så att ingen antibiotika tillsätts fodret. Olika analyser av De Hoops produkter visar att dessa uppfyller högt ställda krav. Inget Avilamycin, som är ett antibiotikum, har kunnat spåras vid provning. Provningar har också visat att förekomsten av GMO har legat inom tillåten nivå. Slutligen har ingen genmanipulerad soja kunnat återfinnas vid provning.

Yrkande 4

Var och en kan nog förstå att det inte är möjligt att spåra en individuell kycklings föräldrar. Marknadsföringen vänder sig dessutom till branschfolk och inte till konsumenter eftersom den skett i fackpress och i broschyrer som delats ut till fackfolk. Av texten framgår också tydligt att det är gården som kan spåras. Spårning kan ske ner till stallnivå på gården. Illustrationen skall väcka uppmärksamhet och illustrera frågan på ett humoristiskt sätt. Kycklingen "Julle" är även det produktnamn/varumärke som LHD använder på sin kyckling. Den väsentliga aspekten i denna del är just spårningsmöjligheten till gården/stallet eftersom man den vägen snabbt kan vidta åtgärder om något skulle inträffa i produktionskedjan. Detta möjliggörs av en spårningskod som finns på alla kycklingpåsar/konsumentförpackningar. Därmed har man kunskap om alla produktionsdata rörande den enskilda kycklingen.

Torsåsen

Torsåsen vitsordar att Storteboom, i vart fall innan konkursen, var en seriös och väl ansedd producent. Det innebär dock inte att företaget tillämpar samma rigorösa krav som i Sverige och legitimerar inte påståenden därom.

Alla europeiska kycklingproducenter av någon betydelse torde vara BRC-licensierade och tillämpa HACCP. Torsåsen ifrågasätter inte att även Storteboom uppfyller denna branschstandard. BRC-licensiering och tillämpning av HACCP har dock inget med den svenska

modellen att göra utan visar bara att Storteboom följer nationell holländsk lag. Detta säger inget om användning av antibiotika, GMO-foder eller spårning av kycklingars föräldrar.

Torsåsen vitsordar att man i andra länder försöker utrota salmonella och utföra tester och vidta åtgärder då salmonella uppdagas. Åtgärderna består vanligtvis i att de smittade djuren slaktas sist på dagen så att inte smittan i onödig grad ska spridas till annat kött. I Holland är den generella förekomsten av salmonellasmittade flockar över 10 %. Enligt Stortebooms intyg om salmonellaforskning vidtas "corrective action" innan en smittad flock slaktas och ett "hygiene protocol" inleds i berört uppfödningstillstånd. Detta är långt ifrån det svenska salmonellaprogrammet. Stortebooms salmonellaforskning kan inte jämföras med den svenska modellen eller svenska krav. Inte heller har Torsåsen övertygats om att LHD:s importerade kyckling är salmonellafri.

Enligt Stortebooms "Position on Risk Management" för antibiotikarester skall Stortebooms uppfödare inte använda antibiotika i tillväxtsyfte. Någon dokumentation som visar att så är fallet har dock inte framlagts. Förekommande antibiotika i kyckling försvinner helt inom ca fem dygn. Tester som visar att antibiotika inte konstaterats i slaktad kyckling visar därför inte annat än att uppfödaren har avbrutit eventuell tillförsel av antibiotika senast fem dygn före slakt. Med hänsyn till att europeiska normer förbjuder all antibiotikatillförsel 14 dagar före slakt är det Premi Test som LHD åberopar redan av detta skäl ointressant för att bedöma användningen av antibiotika vid uppfödningen. Därtill analyseras inte de mest använda tillväxtpreparaten Flavomycin och Avilamycin i testen. Enligt en enstaka analysrapport från De Hoop förekom vid det tillfället Avilamycin i slaktkött i låg halt och förekomsten av Flavomycin hade inte testats. Den åberopade dokumentationen i denna del visar inte att tillväxtantibiotika inte används.

Av "Storteboom Policy on Non-GM Feeds" framgår att Storteboom ifråga om soja tillämpar gränsvärdet två procent. För andra fodergrödor tillämpas inget gränsvärde och uppenbarligen sker inga tester. Av LHD:s fem ingivna analysintyg framgår att halten RR-gen (en gen anpassad för att göra soja resistent mot Monsanto's totalutrottningsmedel RoundUp) ligger på mycket låg nivå. Intygen säger dock inget om representativiteten hos dessa fem mätningar. Tvärtom måste representativiteten ifrågasättas mot bakgrund av uttalandet i policydokumentet om att man når under en procent "in most cases".

Inom all industriell kycklingproduktion i Europa kan en kyckling spåras tillbaka till uppfödaren. I vart fall i Sverige spårar man tillbaka ända till kläckeri, vilket är en grundförutsättning inom det svenska salmonellaprogrammet. Att man kan spåra en uppfödarens gård är då närmast en självklarhet.

De intyg och policydeklarationer från Storteboom som LHD åberopar i målet utgör allmänt lovprisande av det egna företaget, dess ambitioner och dess produktion i syfte att marknadsföra och stödja försäljningen av företagets produkter. Dokumenten kan inte tillmätas större bevisvärde än LHD:s egen marknadsföring. De spridda testprotokoll och utlåtanden som åberopas av LHD återger endast resultatet av enstaka tester och är uppenbarligen utvalda av LHD eller Storteboom. Det framgår ingenting om resultatens representativitet. Även om innehållet i handlingarna tas för gott bevisar dessa inte att Storteboom tillämpar "den svenska modellen", att LHD:s kycklingar är uppfödda på antibiotikafritt och GMO-fritt foder eller att man kan spåra kycklingarnas föräldrar.

LHD

Vad Torsåsen anför om bevisvärdet av vissa av LHD:s åberopade skriftliga handlingar tillbakavisas. Det finns inget skäl att betrakta dessa handlingar, som har upprättats av utomstående företag innan detta mål inleddes som partsinlagor eller att misstänka att innehållet skulle vara tillrättalat för denna process skull.

Såvitt avser resonemanget om HACCP-modellen utgör detta självklart bara en del i helheten för bedömningen av detta mål och är inte ensamt avgörande för om den svenska modellen tillämpas eller inte.

BEVISNING

Torsåsen har som skriftlig bevisning åberopat utskrifter av den påtalade marknadsföringen, Svensk Fågels presentation av "den svenska modellen", salmonellaprogrammet, djuromsorgsprogrammet, en artikel ur Vi testar, ICA-kuriren nr 14 år 2003, Livsmedelsverkets rapport 2002 "Granskning av salmonellaförekomst i köttberedningar införda till Sverige från annat EU-land", utskrift från Jordbruksverkets webbplats angående GMO i foder samt vissa av LHD åberopade handlingar.

LHD har som skriftlig bevisning åberopat deklARATIONER, intyg, rapporter, analysresultat, certifikat, policydokument, utlåtande från Svenska språknämnden, studie från Jordbruksverket, Svensk Zoonosrapport år 2002 samt tidningsartiklar ur Dagens Nyheter och Aftonbladet.

DOMSKÅL

Enligt 4 § MFL skall marknadsföring stämma överens med god marknadsföringssed och även i övrigt vara tillbörlig mot konsumenter och näringsidkare. Detta innebär bl.a. att marknadsföring skall vara vederhäftig. Den som i marknadsföring använder ett påstående skall kunna styrka påståendets riktighet. Kan han inte det är påståendet att anse som ovederhäftigt och marknadsföringen därmed otillbörlig. Vid bedömningen av om marknadsföringen är vederhäftig är utgångspunkten för en framställning i reklam hur denna uppfattas av dem till vilka den riktar sig.

Av 6 § MFL framgår att en näringsidkare vid sin marknadsföring inte får använda påståenden eller andra framställningar som är vilseledande i fråga om näringsidkarens egna produkters kvalitet och andra egenskaper.

I målet är ostridigt att LHD i sin marknadsföring har gjort de påståenden som påtalats av Torsåsen. Det är vidare ostridigt att den påtalade marknadsföringen har skett i form av dels en broschyr som spridits inom detaljhandeln, dels annonser införda i bl.a. tidningen Fri Köpenskap. Med hänsyn härtill och till hur marknadsföringen är utformad, får den huvudsakliga målgruppen anses utgöras av enskilda handlare. Vid bedömningen av den aktuella marknadsföringen utgår således Marknadsdomstolen från hur den är ägnad att uppfattas av dessa.

En enskild handlare kan förväntas ha större kunskaper om de varor han eller hon säljer än vad den genomsnittlige konsumenten har. Med hänsyn emellertid till det stora utbudet av varor som normalt tillhandahålls i en butik, kan handlare inte förutsättas besitta några djupare detaljkunskaper om produktionen av enskilda varor. Härutöver torde den aktuella mottagargruppen nås av en stor mängd reklam vilken normalt sett inte kan antas medge annat än en översiktlig genomläsning.

Yrkande 1

LHD har i sin marknadsföring påstått att "Vår kycklingproducent Storteboom BV har anammat den svenska modellen och våra högt ställda krav för kycklingproduktion.". Som ovan framhållits är utgångspunkten vid vederhäftighetsbedömningen hur en framställning i reklam uppfattas av dem till vilka den riktar sig. Vilken betydelse ordet anamma har enligt ordböcker är därför inte avgörande i sig. Enligt Marknadsdomstolens mening förmedlar formuleringen intrycket att LHD:s holländska kycklingar har producerats på samma sätt som kycklingar produceras på i Sverige, dvs. i enlighet med de regler och krav som gäller här, eller den svenska modellen. LHD har alltså att styrka att dess kycklingar är producerade i enlighet med den svenska modellen.

LHD har inte framställt några invändningar mot Torsåsens beskrivning av den svenska modellen, vilken beskrivning också stöds av utredningen i målet. Marknadsdomstolen utgår därför i sin bedömning från den beskrivning av den svenska modellen som Torsåsen har lämnat i målet. Modellen omfattar bl.a. ett program för salmonellabekämpning, ett djurusorsprogram samt svenska regler och bestämmelser.

Enligt Marknadsdomstolens mening fordras, för att LHD skall anses ha uppfyllt beviskraven, att LHD kan visa att de kycklingar företaget säljer produceras med tillämpning av i vart fall alla väsentliga inslag i de regler, bestämmelser och olika program som tillämpas i Sverige.

Till styrkande av att LHD:s kycklingar är producerade i enlighet med den svenska modellen har LHD åberopat bl.a. ett antal handlingar som, såvitt kan utläsas, har upprättats av Storteboom. I handlingarna beskrivs företagets salmonellaprogram, dess tillvägagångssätt vid transport och slakt av kycklingar samt vissa övriga djurusorsfrågor. Några av handlingarna, som är ställda till den det berör, synes vara upprättade för att kortfattat bemöta negativa påståenden i svensk press om holländsk kycklingproduktion. Allmänt sett får policydokument och deklARATIONER från ett företag avseende hur dess varor produceras ofta anses ha ett förhållandevis lågt bevisvärde eftersom det ligger i sakens natur att företag önskar beskriva sin verksamhet på ett för företaget fördelaktigt sätt. Med hänsyn härtill bör bevisvärdet av nu aktuella handlingar bedömas som förhållandevis lågt. Även om innehållet i handlingarna skulle tas för gott föreligger påtagliga skillnader mellan hur Storteboom beskriver sin produktion och vad som gäller enligt den svenska modellen. Enligt den svenska modellen avli-

vas hela kycklingflocken om salmonella konstateras. Av utredningen i målet framgår inte att någon motsvarande åtgärd vidtas om salmonella konstateras vid Stortebooms provtagningar. LHD har även åberopat en analysrapport utvisande att salmonellaprover som tagits den 3 mars 2003 varit negativa. Mot bakgrund av att det inte går att bedöma analysrapportens representativitet är den inte tillfyllest för att styrka att Stortebooms kycklingproduktion, som LHD har påstått i målet, är salmonellafri. Enligt den svenska modellen är vidare beläggningsgraden i stallen differentierad efter hur väl vissa kriterier uppfylls avseende stall, skötsel samt transport och slakt. Den högsta tillåtna beläggningsgraden är 36 kg/m². I Stortebooms deklARATION anges att den högsta tillåtna beläggningsgraden i stallarna är 38 kg/m² och såvitt kan utläsas av handlingarna förekommer inte någon differentiering av beläggningsgraden. Redan på grund av de ovan angivna skillnaderna anser Marknadsdomstolen att LHD inte har visat att de holländska kycklingar LHD säljer har producerats med tillämpning av den svenska modellen. Ej heller vad LHD har anfört om att Storteboom har BRC-licensiering och tillämpar HACCP-systemet visar att Storteboom tillämpar den svenska modellen.

LHD:s påstående om att dess kycklingproducent har anammat den svenska modellen är således vilseledande och otillbörligt. Torsåsens yrkande skall därför bifallas.

Yrkande 2

I den påtalade marknadsföringen påstås att "Foderleverantören är noggrant kontrollerad för att fodret skall vara fritt från djurfetter, antibiotika och GMO."

Formuleringen är enligt Marknadsdomstolens mening ägnad att uppfattas som att LHD:s kycklingar är uppfödda på foder som är fritt från bl.a. antibiotika. Enligt ordalydelsen innebär uttrycket att antibiotika inte förekommer i fodret. Av 4 § lagen (1985:295) om foder följer också att antibiotika inte får tillsättas foder endast för att öka tillväxten hos djur. Ett påstående om att ett foder är fritt från antibiotika torde därför uppfattas bokstavligt av enskilda handlare. LHD har således att styrka att det inte tillsätts antibiotika i det foder som Storteboom använder i sin kycklingproduktion.

Den bevisning LHD har åberopat till styrkande härav utgörs av ett policydokument från Storteboom om dess inställning till antibiotika, en analysrapport daterad den 10 april 2003 enligt vilken resultaten av UV-test och Premi-test har varit negativa samt en beskrivning av ett Premi-test. Vidare har LHD åberopat handlingar från De Hoop i form av en deklARATION

och ett certifikat avseende bl.a. antibiotikafrihet samt ett analysresultat daterat den 1 oktober 2002 enligt vilket, såvitt kan utläsas, halten Avilamycin i det testade fodret understeg 0,5 mg/kg.

Såvitt avser policydokumentet och deklARATIONEN bör, som ovan framhållits, bevisvärdet av dessa bedömas som förhållandevis lågt. Härutöver konstaterar Marknadsdomstolen att det av utredningen i målet inte går att utläsa med vilken frekvens prover tas, huruvida de provningar som görs avser alla typer av tillväxtfrämjande antibiotika som finns att tillgå, vad ett UV-test innebär eller i vilken mån analysresultaten är representativa. Av utredningen i målet framgår inte heller att De Hoop är Stortebooms ende foderleverantör. Utifrån föreliggande utredning kan Marknadsdomstolen inte dra några säkra slutsatser om att det kycklingfoder Storteboom använder är helt fritt från antibiotika som används i tillväxtfrämjande syfte.

LHD:s påstående om att kycklingfodret är fritt från antibiotika är således otillbörligt och vilseledande. Torsåsens yrkande skall därför bifallas.

Yrkande 3

Påståendet i den påtalade marknadsföringen, som anges under yrkande 2, ger också intryck av att LHD:s kycklingar är uppfödda på foder som är fritt från bl.a. GMO. GMO är en förkortning av genmodifierad organism. Som framhållits av båda parter i målet finns det för närvarande inte någon generell definition av uttrycket "fritt från GMO". Enligt ordalydelsen innebär uttrycket att GMO inte förekommer i fodret. I vissa sammanhang används dock liknande uttryck utan att uppfattas helt bokstavligt av läsaren. Hur målgruppen uppfattar uttryck av detta slag torde bero på hur uttrycket normalt används i dylika sammanhang.

Torsåsen har påstått att man i Sverige sedan länge betraktar ett foder som fritt från GMO om halten modifierade gener understiger en procent. Torsåsens uppgifter härom, som inte har bestritts av LHD, vinner stöd av utredningen i målet. Enligt Marknadsdomstolens mening kan det antas att den i målet aktuella mottagarkretsen är införstådd med uttrycket i fråga och därför tolkar uttrycket enligt dess betydelse i Sverige. Vid sådant förhållande anser Marknadsdomstolen att uttrycket "fritt från GMO" i marknadsföring i Sverige är ägnat att av målgruppen uppfattas som att halten GMO ligger under det i Sverige tillämpade gränsvärdet om en procent. LHD har således att styrka att så är fallet.

LHD har åberopat ett policydokument avseende tillåtligheten av GMO samt tre analysresultat. Därutöver har LHD åberopat en deklARATION, ett certifikat och analysresultat från De Hoop.

Som redan framhållits är bevisvärdet av policydokument och deklARATIONER som de föreliggande begränsat. Även om innehållet i handlingarna i förevarande mål tas för gott framgår av dessa bl.a. att Storteboom accepterar en GMO-halt om två procent, vilket således är det dubbla i förhållande till vad som accepteras i Sverige. Utredningen ger inte heller klarhet i huruvida de åberopade analysresultaten, enligt vilka mycket låga halter GMO har uppmätts, är representativa för förekomsten av GMO i kycklingfodret och de styrker inte att allt foder är GMO-fritt. Mot denna bakgrund är marknadsföringen även i denna del vilseledande och därmed otillbörlig. Torsåsens yrkande skall därför bifallas.

Yrkande 4

Den påtalade framställningen domineras av en illustration i form av ett släkträd och rubriken "Vi vet allt om våra kycklingar. Och deras föräldrar." i fet stil medan det underliggande textavsnittet har betydligt mindre stilgrad. Trots att det i textavsnittet anges att spåringsmöjligheterna avser vilken gård en kyckling kommer ifrån, kan det med hänsyn till annonsens utformning i vart fall antas ge mottagarkretsen intrycket att LHD har en extraordinär möjlighet att spåra kycklingarnas härkomst samt att kycklingproduktionen sker i liten skala och att den har en personlig prägel.

Det är ostridigt i målet att LHD inte kan spåra en individuell kycklings föräldrar och att LHD:s spåringsmöjligheter inte går utöver vad som är normalt bland kycklingproducenter. Vid sådant förhållande är marknadsföringen vilseledande och otillbörlig. Torsåsens yrkande skall därför bifallas.

Sammanfattning

Som framgår av Marknadsdomstolens bedömning ovan är den påtalade marknadsföringen vilseledande och otillbörlig enligt 4 och 6 §§ MFL. Torsåsens yrkanden skall därmed bifallas. Förbudet bör dock ges en annan utformning än vad Torsåsen har yrkat.

Vite

Av 19 § MFL följer att ett förbud skall förenas med vite, om detta inte av särskilda skäl är obehövt. Sådana särskilda skäl föreligger inte.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång i saken skall LHD förpliktas att ersätta Torsåsen dess rättegångskostnader. Om beloppet råder inte tvist.

På Marknadsdomstolens vägnar

C H Fallenius

Ledamöter: Christer Fallenius, ordförande, Ingegerd Westlander, Per Eklund, Catharina Andréen, Lars-Gunnar Mattsson, Anders Stenlund och Barbro Wickman-Parak. Enhälligt

Sekreterare: hovrättsassessorn Malin Nyman